

«ҚазТрансГаз» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2014 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
тәуелсіз аудиторлардың есебімен бірге*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудиторлардың есебі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	4-6
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	7
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	8-61

Тәуелсіз аудиторлардың есебі

«ҚазТрансГаз» АҚ-ның Акционері мен Басшылығына

Біз «ҚазТрансГаз» АҚ-ның (бұдан әрі «Топ») қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2014 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының маңызды аспектілері туралы ақпарат пен басқа да түсіндірме ескертпелер жатады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қатысты басшылықтың жауапкершілігі

Компания басшылығы осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес әзірлеуге және дұрыс беруге әрі басшылықтың пікірінше адал емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп айқындайтын ішкі бақылау процедуралары үшін жауап береді.

Аудиторларды жауапкершілігі

Біздің міндетіміз жүргізілген аудит негізінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірімізді білдіру болып табылады. Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біздің әдеп нормаларын сақтауымызды, аудитті қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілікте маңызды бұрмаланулардың жоқтығына жеткілікті түрде сенімді болатындай етіп жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудитке шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған сомалар мен ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдерді алуға бағытталған процедураларды орындау жатады. Шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің едәуір бұрмалану тәуекелін бағалауды қоса алғанда, процедураларды таңдау аудитор тұжырымдарына негізделеді. Бұл тәуекелді бағалау кезінде аудитор шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау мен дұрыс беруге қатысты ішкі бақылау аспектілерін ұйымның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірін білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажет аудит процедураларын анықтау үшін қарастырады. Сондай-ақ аудитке таңдалған есеп саясатының дұрыстығын және басшылық жасаған бухгалтерлік бағалаудың негізділігін бағалау және жалпы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ұсынылуын бағалау жатады.

Біз алған аудиторлық дәлелдер пікірімізді білдіруге жеткілікті әрі тиісінше деп санаймыз.

Пікір

Біздің ойымызша шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде «ҚазТрансГаз» АҚ-ның және оның еншілес кәсіпорындарының 2014 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін олардың шоғырландырылған қаржы нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес лайықты түрде көрсетеді.

Ernst & Young LLP

Бахтиёр Эшонкулов
Аудитор / аудит жөніндегі партнер

Аудитордың 2012 жылғы 27 тамыздағы
№ МФ-0000099 біліктілік күәлігі

2015 жылғы 20 ақпан

Евгений Жемалетдинов
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасының аумағында
аудиторлық қызметпен айналысуға арналған
мемлекеттік лицензия: сериясы МФЮ - 2,
№ 0000003, Қазақстан Республикасының Қаржы
министрлігі 2005 жылғы 15 шілдеде берген

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2014 жылдың 31 желтоқсанына

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескер.</i>	<i>2014</i>	<i>2013</i>
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Материалдық емес активтер		1.469.899	1.250.331
Негізгі құралдар	4	646.885.678	440.741.805
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	5	58.381.486	94.035.381
Ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар	6	18.765.146	15.205.244
Өтеуге ҚҚС		16.001.132	6.671.584
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша активтер	29	226.448	446.115
Басқа да ұзақ мерзімді активтер		993.099	1.440.359
Банктік салымдар	11	33.548.252	5.830.660
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	11	4.178.146	2.557.997
		780.449.286	568.179.476
Ағымдағы активтер			
Тауар-материалдық қорлар	7	24.687.987	22.698.641
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	8	63.033.980	47.587.681
Байланысты тараптарға берілген пайызсыз қарыздар	10	25.427.403	57.101
Берілген аванстар	6	4.060.879	3.427.983
Өтелуге жататын салықтар	9	15.035.590	13.944.806
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		4.979.937	4.402.555
Банктік салымдар	11	23.490.298	11.481.155
Ақша қаражаты және олардың баламалары	12	4.631.772	10.532.914
		165.347.846	114.132.836
Активтер жиыны		945.797.132	682.312.312
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	13	163.039.875	144.011.655
Қосымша төленген капитал	13	222.830.632	7.369.647
Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв		546.149	154.457
Бөлінбеген пайда		178.026.553	283.100.106
		564.443.209	434.635.865
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	14	106.647.107	82.527.839
Пайыздық қарыздар	15	19.000.634	5.990.952
Байланысты тараптардан алынған қарыздар		7.982.388	–
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	16	2.960.308	2.651.942
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек		51.188	103.058
Резервтер	17	38.053.675	2.244.917
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	29	23.430.320	23.251.529
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер	18	5.594.642	7.217.465
		203.720.262	123.987.702

8-б1 бет аралығындағы түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	Ескер.	2014	2013
Ағымдағы міндеттемелер			
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	14	1.125.707	675.692
Пайыздық қарыздар	15	86.334.449	33.048.047
Резервтер	17	18.564.588	28.035.362
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	19	58.112.573	41.258.744
Газ қарыздары бойынша берешек	20	–	5.744.418
Төленуге жататын салықтар		1.255.438	1.229.797
Төленуге жататын табыс салығы		–	2.324.575
Алынған аванстар	21	3.647.034	3.299.086
Өзге ағымдағы міндеттемелер	22	8.593.872	8.073.024
		177.633.661	123.688.745
Капитал мен міндеттемелер жиыны		945.797.132	682.312.312

Экономика және қаржы жөніндегі Бас директордың орынбасары

Д.А. Кушеров

Бас бухгалтер

Б.Н. Мельдеханов

ХҚЕС және БЕ департаментінің директоры

Г.С. Тупенова

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2014 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескер.</i>	2014	2013
Өткізілген өнімнен және көрсетілген қызметтерден түскен кірістер	23	328.972.045	288.317.189
Өткізілген өнім мен көрсетілген қызметтің өзіндік құны	24	(242.473.336)	(209.677.956)
Жалпы пайда		86.498.709	78.639.233
Жалпы және әкімшілік шығыстар	25	(37.076.216)	(23.794.840)
Өзге де операциялық кірістер	26	14.198.390	5.205.504
Өзге де операциялық шығыстар	26	(6.205.506)	(6.009.560)
Операциялық қызметтен болған пайда		57.415.377	54.040.337
Қаржылық кірістер	27	3.010.945	1.446.401
Қаржылық шығындар	27	(15.269.989)	(7.956.969)
Бірлескен кәсіпорындардың (пайдасындағы)/шығынындағы үлесі	5	(37.180.604)	19.987.613
Теріс бағамдық айырма, нетто	28	(15.018.749)	(1.310.921)
Салық салынғанға дейінгі (шығын)/пайда		(7.043.020)	66.206.461
Табыс салығы бойынша шығыстар	29	(13.124.799)	(15.753.117)
Бір жылғы таза (шығын)/пайда		(20.167.819)	50.453.344
Өзге жиынтық кіріс		501.395	(502.548)
Келесі кезеңдерде пайда және залал құрамында қайта жіктелуге жататын жиынтық кіріс			
Есептілік валютасын қайта есептеу		391.692	148.597
Келесі кезеңдерде пайда және залал құрамында қайта жіктелуге жатпайтын жиынтық кіріс			
Белгіленген төлемдері бар жоспарларды қайта бағалау	16	137.129	(813.931)
Табыс салығының әсері		(27.426)	162.786
Келесі кезеңдерде пайда және залал құрамында қайта жіктелуге жатпайтын таза жиынтық кіріс		109.703	(651.145)
Табыс салығын шегере отырып, бір жылғы жиынтық (шығынның)/кірістің жиыны		(19.666.424)	49.950.796

Экономика және қаржы жөніндегі Бас директордың орынбасары

 Д.А. Кушеров

Бас бухгалтер

 Б.Н. Мельдеханов

ХҚЕС және БЕ департаментінің директоры

 Г.С. Тупенова

8-61 бет аралығындағы түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2014 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескер.</i>	<i>2014</i>	<i>2013</i>
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі (шығын)/пайда		(7.043.020)	66.206.461
Мыналарға түзетулер:			
Тозу және амортизация	24, 25, 26	29.439.433	23.716.846
Қаржылық шығындар, нетто	27	12.259.044	6.510.568
Бірлескен кәсіпорындардың пайдасындағы/(шығынындағы) үлесі	5	37.180.604	(19.987.613)
Газды тасымалдау шығыстары бойынша резервтегі өзгеріс	17	(7.938.828)	10.479.374
Газды қарызға беру бойынша шығындарды өтеу	25	11.074.720	781.673
Газ қарыздары бойынша берешектегі өзгеріс	20	(5.744.418)	(7.340.439)
Резерватердегі өзгеріс		(1.477.361)	(1.656.520)
Қызметкерлердің пайдаланылмаған демалыстары мен сыйлықақылары бойынша резервті есептеу		1.348.973	–
Күмәнді борыштар, берілген аванстар, ескірген және өтпейтін ТМҚ бойынша резервтегі өзгеріс, нетто	25	1.194.161	–
Болашақ кезеңдер кірістерінің амортизациясы	26	(851.718)	(311.011)
Қызметкерлерге берілген тұрғын үй өтемақыларының амортизациясы	25	447.260	71.558
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді өткізуден болған (пайда)/залал	26	(5.452.092)	740.520
Шарт бойынша есептелген шығыстар		–	714.540
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығын	26	794.395	939.375
Актуарлық бағалаудағы өзгеріс және жұмыскерлердің сыйақылары бойынша дисконт амортизациясы		(77.944)	822.248
Теріс бағамдық айырма		17.337.590	1.710.005
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейінгі операциялық пайда		82.490.799	83.397.585
Тауар-материалдық қорлардағы өзгеріс		(7.918.317)	(9.519.844)
Сауда және өзге де дебиторлық берешектегі өзгеріс		(9.132.354)	5.312.784
Берілген аванстардағы өзгеріс		(632.896)	(576.287)
Өтеуге жататын салықтардағы өзгеріс		(10.420.332)	(5.155.745)
Сауда және өзге де несиелік берешектегі өзгеріс		366.259	(12.245.287)
Төленетін салықтардағы өзгеріс		25.641	(661.697)
Алынған аванстардағы өзгеріс		347.948	639.398
Өзге де ағымдағы міндеттемелердегі өзгеріс		(1.521.946)	(1.355.893)
Жұмыскерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелердегі өзгерістер		308.366	–
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелердегі өзгеріс		(139.873)	–
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының түсімі		53.773.295	59.835.014
Төленген пайыздар		(9.262.420)	(6.717.926)
Төленген табыс салығы		(15.627.245)	(8.115.138)
Банк салымдары бойынша алынған пайыздар		2.339.324	584.720
Операциялық қызметтен болған таза ақша ағындары		31.222.954	45.586.670

8-61 бет аралығындағы түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

**АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
(жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескер.</i>	<i>2014</i>	<i>2013</i>
Инвестициялық қызметтен түсетін ақша ағындары			
Банк салымдарын орналастыру		(38.353.158)	(557.418)
Пайдалануда шектелген ақша қаражатын орналастыру		(1.620.149)	(2.397.199)
Байланысты тараптарға берілген пайызсыз қарыздар		(26.149.030)	(50.101)
Байланысты тараптар өтеген пайызсыз қарыздар		–	19.500.221
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу		(43.641.302)	(67.284.307)
Негізгі құралдарды және материалдық емес активтерді сатудан түсетін түсім		751.246	3.539.355
Қызметкерлерге берілген тұрғын үй өтемақысы		–	(1.508.011)
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	5	–	(34.200)
Ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар		(10.492.872)	(3.478.686)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(119.505.265)	(52.270.346)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағымдары			
Банк қарыздары мен борыштық бағалы қағаздар бойынша түсімдер		172.324.338	85.811.902
Байланысты тараптардан қарыздар бойынша түсімдер	13	14.881.897	–
Банк қарыздарын және борыштық бағалы қағаздарды өтеу		(104.825.066)	(76.259.578)
Акционерге бөлу	13	–	(50.000)
Қаржылық қызметтен болған таза ақша ағымдары		82.381.169	9.502.324
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		(5.901.142)	2.818.648
Жыл басындағы ақша қаражаты мен оның эквиваленттері	12	10.532.914	7.714.266
Жыл соңындағы ақша қаражаты мен олардың баламалары	12	4.631.772	10.532.914

АҚШАЛАЙ ЕМЕС ОПЕРАЦИЯЛАР – ҚОСЫМША АШЫП КӨРСЕТУ

Мына ақшасыз операциялар ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен алынып тасталды:

Жарғылық капиталды ұлғайту

2014 жылы Топ әрқайсысының номиналды құны 10.000 теңге болатын 1.902.822 дана көлемінде жай акцияларды шығарды. Акцияларды Компанияның жалғыз Акционері сатып алып, 17.189.465 мың теңге сомада газ құбырларын беру нысанында мүліктік салыммен төленді. Берілген негізгі құралдар бойынша толығырақ ақпарат *13-ескертпеде* келтірілген.

Негізгі құралдарды беру

2014 жылы Компания жалғыз Акционерден қосымша төленген капитал ретінде 208.451.418 мың теңге (2013 жылы: нөл теңге) жалпы сомаға газ көлік жүйесінің активтері күйінде негізгі құралдарды алды. Газ көлік жүйесінің берілген активтері бойынша толығырақ ақпарат *13-ескертпеде* келтірілген.

2014 жылы Топ өз тұтынушыларынан өтеусіз негізде 370.138 мың теңге (2013 жылы: 287.906 мың теңге) сомасына газ құбырларын алды.

Ұзақ мерзімді активтерді жеткізгені үшін кредиторлық берешек

2014 жылы 4.352.797 мың теңге сомасына негізгі құралдардың түсуі кредиторлық берешекті ұлғайту есебінен қаржыландырылды (2013 жылы: 8.450.147 мың теңге).

Ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар

2014 жылы 6.711.915 мың теңге сомасына негізгі құралдардың түсуі 2013 жылы берілген аванстар арқылы қаржыландырылды (2013 жылы: 7.491.000 мың теңге).

8-61 бет аралығындағы түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

**АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП
(жалғасы)**

АҚШАЛАЙ ЕМЕС ОПЕРАЦИЯЛАР – ҚОСЫМША АШЫП КӨРСЕТУ (жалғасы)

Тауар-материалдық қорларды аудару

2014 жылы 5.889.856 мың теңге сомасына тауар-материалдық қорлар негізгі құралдарға қосылды (2013 жылы: нөл теңге) *(4-ескертпе)*.

Газ құбырларын жою және негізгі құралдардың құрамына қосылған учаскелерді қалпына келтіру активі

2014 жылы негізгі құралдарға түсімдерге резерв есебінен құрылған, 35.276.662 мың теңге сомасында газ құбырларын жою және учаскелерді қалпына келтіру активі кірді (2013 жылы: нөл теңге) *(17-ескертпе)*.

Қаржылық шығындарды капиталдандыру

2014 жылы негізгі құралдарға түсімдерге 335.864 мың теңге (2013 жылы: нөл теңге) сомасында қаржылық шығындардың капиталдануы кірді.

Экономика және қаржы жөніндегі Бас директордың орынбасары

Д.А. Кушеров

Б.Н. Мельдеханов

Бас бухгалтер

ХҚЕС және БЕ департаментінің директоры

Г.С. Тупенова

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2014 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Есептілік валютасын қайта есептеу бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2013 жылдың 1 қаңтарына	139.917.435	10.880.713	5.860	233.347.907	384.151.915
Бір жылғы таза пайда	–	–	–	50.453.344	50.453.344
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	–	–	148.597	(651.145)	(502.548)
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны	–	–	148.597	49.802.199	49.950.796
Акциялар шығарылымы (13-ескертпе)	4.094.220	(4.094.220)	–	–	–
Акционердің тарапынан жарна (13-ескертпе)	–	583.154	–	–	583.154
Акционерге бөліп беру (13-ескертпе)	–	–	–	(50.000)	(50.000)
2013 жылдың 31 желтоқсанына	144.011.655	7.369.647	154.457	283.100.106	434.635.865
Бір жылғы таза залал	–	–	–	(20.167.819)	(20.167.819)
Бір жылғы жиынтық кіріс жиыны	–	–	391.692	109.703	501.395
Бір жылғы жиынтық шығын жиыны	–	–	391.692	(20.058.116)	(19.666.424)
Акциялар шығарылымы (13-ескертпе)	19.028.220	–	–	–	19.028.220
Акционердің тарапынан жарна (13-ескертпе)	–	215.460.985	–	–	215.460.985
Акционермен өзге де операциялар	–	–	–	(85.015.437)	(85.015.437)
2014 жылдың 31 желтоқсанына	163.039.875	222.830.632	□46.149	178.026.553	564.443.209

Экономика және қаржы жөніндегі Бас директордың орынбасары

Д.А. Кушеров

Бас бухгалтер

Б.Н. Мельдеханов

ХҚЕС және БЕ департаментінің директоры

Г.С. Тупенова

8-65 бет аралығындағы түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2014 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілікке «ҚазТрансГаз» АҚ-ның (бұдан әрі «Компания» немесе «ҚТГ») және оның еншілес ұйымдарының (бірлесіп «Топ» деп аталады) қаржылық есептілігі кіреді (2-ескертпе).

ҚТГ Қазақстан Республикасы Үкіметінің (бұдан әрі «Үкімет») 2000 жылғы 5 ақпандағы № 173 Қаулысының негізінде бекітілген және 2000 жылғы 13 наурыздағы жабық акционерлік қоғам күйінде тіркелген акционерлік қоғам болып табылады. 2004 жылғы 9 маусымда Компания Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлік қоғам болып қайта тіркелді. Топтың бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қабанбай батыр даңғылы, 19 мекенжайы бойынша тіркелген. Топтың бас кеңсесінің нақты орналасқан жері – Қазақстан Республикасы, Астана қ., Еңбекшілер көшесі, 11.

«ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі «ҚазМұнайГаз») ҚТГ-ның жалғыз акционері болып табылады. ҚазМұнайГаз-дың жалғыз акционері «Самұрық-Қазына» Ұлттық Әл-ауқат Қоры» АҚ (бұдан әрі «Самұрық-Қазына») арқылы Үкімет болып табылады және «ҚазМұнайГаз» бен «Самұрық-Қазына»-ның барлық еншілес ұйымдары Компанияның және Топтың байланысты тараптары ретінде қарастырылады (30-ескертпе).

ҚР Үкіметінің 2012 жылғы 5 шілдедегі № 914 Қаулысына сәйкес «ҚазТрансГаз» акционерлік қоғамы газ және газбен қамсыздандыру саласында ұлттық оператор болып анықталды. Топтың ұлттық оператор ретіндегі негізгі міндеті Қазақстанның тауар газындағы ішкі мұқтаждықтарын қамтамасыз ету болып табылады.

Топ қызметінің негізгі бағыттарына мыналар кіреді:

- Қазақстанда магистральды құбырлардың газ көлік жүйелерін жалпы дамыту үшін инвестициялық қызметті басқару;
- Қазақстанда газ кеніштерін әзірлеу үшін инвестициялық қызметті басқару;
- газ өнеркәсібінде жобаларды зерттеу және әзірлеу бойынша кеңес беру қызметтерін көрсету;
- шетелдік және жергілікті нарықтарда газды өткізу;
- газ өнеркәсібін дамытудың мемлекеттік бағдарламасын әзірлеу және ендіру бағдарламасына қатысу.

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығаруға Компанияның Экономика және қаржы жөніндегі Бас директордың орынбасары, Бас бухгалтері мен ХКЕС және БЕ департаментінің директоры 2015 жылғы 20 ақпанда бекітті.

Көмірсутектерді барлау және өндіру

2000 жылғы желтоқсанда Топ Қазақстан Республикасының Инвестициялар жөніндегі агенттігімен Жамбыл облысының, Оңтүстік Қазақстан Аманкелді, Анабай, Айрақты және Құмырлы газ кеніштерін қоса алғанда, Солтүстік Үшарал, Үшарал-Кемпіртөбе аумақтарында, сондай-ақ ХХХІІІ-48, ХХХІІІ-49, ХХХІV-49, ХХХІV-50, ХХХІV-51, ХХХV-50 блоктарында көмірсутектерді барлау және өндіру жұмыстарын жүзеге асыруға арналған Келісімшартқа (бұдан әрі «Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарт») қолын қойды. Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарттың қолданылу мерзімі 31 жылды құрайды. Топ 2003 жылдың қарашасында Аманкелді кен орнында және 2014 жылдың желтоқсанында Жарқұм кен орнында газды өндіруді әрі оны өткізуді бастады.

Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарттың талаптары бойынша Топтың, егер көмірсутектің коммерциялық тиімді қорлары анықталмаған жағдайда, өзінің кез келген келісімшарттық аумағынан бас тартуға құқығы бар.

Концессия шартындағы өзгерістер

«Даму институттарын, қаржы ұйымдарын басқару жүйесін онтайландыру және ұлттық экономиканы дамыту жөніндегі кейбір шаралар туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 22 мамырдағы № 571 Жарлығына және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 25 мамырдағы № 516 Қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасының газ көлік жүйесінің негізгі активтері күйіндегі республикалық мүлік 2013 жылғы 31 шілдедегі айырбас шарты бойынша «Самұрық-Қазына» акционерлік қоғамының меншігіне берілуі тиіс. «Самұрық-Қазына»-ға газ көлік жүйесінің активтерін беру үшін Концессия шартының тоқтатылуы қажет еді. 2014 жылғы 19 тамызда «Интергаз Орталық Азия» АҚ еурооблигацияларын ұстаушыларының Концессия шартының бұзылуы және активтердің берілуі бойынша еурооблигацияларды шығару проспектісінің талаптарына өзгерістерді енгізуге келісімдері алынды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**1. КОРПОРАТИВТІК АҚПАРАТ (жалғасы)****Концессия шартындағы өзгерістер (жалғасы)**

2014 жылғы 5 желтоқсандағы Концессия шартын бұзу туралы келісімге сәйкес тараптар бір бірін Концессия шарты бойынша барлық міндеттемелерден босатады. Бір мезгілде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитетінің, «Самұрық-Қазына» мен «Интергаз Орталық Азия» АҚ-ның арасында Мүлікті сенімгерлік басқару туралы үшжақты шарт жасалды (13-ескертпе). Концессия шартын бұзу туралы келісімге сәйкес Топ 1.956.806 мың теңге сомасында бұрын есептелген резервті сторнациялады.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ӨЗІРЛЕУ НЕГІЗІ

Топтың қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес (бұдан әрі – «ХКЕС жөніндегі Кеңес») бекіткен редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – «ХКЕС») сәйкес әзірленді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік, есеп саясатында және осы есептіліктің ескертпелерінде көрсетілгендей әділ құны бойынша бағаланатын активтер мен міндеттемелерді қоспағанда, бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалды.

Қаржылық есептіліктің барлық сомалары, егер өзгесі көрсетілмесе, мыңға дейін дөңгелектенген.

Шоғырландыру негізі

Еншілес ұйымдар соңғысының еншілес ұйымға бақылауды алған күнді білдіретін сатып алу күнінен бастап бас компания шоғырландырады және осындай бақылаудан айырылған күніне дейін шоғырландыруын жалғастырады. Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі Топтың барлық ұйымдары үшін есеп саясатын бірізді қолданудың негізінде бас компанияның есептілігі сияқты дәл сол есепті кезең үшін әзірленді. Топ ішіндегі операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын барлық топ ішілік қалдықтар, операциялар, жұмсалмаған кірістер мен шығыстар және дивидендтер толық алынып тасталған.

Бақылауды жоғалтпағанда еншілес ұйымдағы қатысу үлесінің өзгерісі капиталмен операция ретінде ескеріледі.

Егер Топ еншілес ұйымның үстінен бақылаудан айырылып қалса, ол:

- Еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелерін тануды тоқтатады (оның ішінде өзіне жататын гудвилді);
- Бақыланбайтын қатысу үлесінің баланстық құнын тануды тоқтатады;
- Капиталда көрсетілген жинақталған бағамдағы айырманы мойындауды тоқтатады;
- Алынған сыйақының әділ құнын таниды;
- Қалған инвестицияның әділ құнын таниды.
- Операцияның нәтижесінде пайда болған артық шығуды немесе дефицитті пайданың немесе залалдың құрамында мойындайды
- Бас компанияның үлесін бұрын басқа да жиынтық кірістің құрамында танылған құрамдастарда, пайданың немесе залалдың құрамында немесе нақты талаптарға сәйкес бөлінбеген пайданың құрамында мойындайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)***Еншілес ұйымдар*

2013 жылғы 31 желтоқсандағы және 2014 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілікке қосылған келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

Атауы	Тіркелген жері	Негізгі қызмет	Қатысу үлесі	
			2014 жылғы 31 желтоқсан	2013 жылғы 31 желтоқсан
«Интергаз Орталық Азия» АҚ («ИОА»)	Қазақстан	Газды тасымалдау, сату және сақтау, Қазақстанда газ құбырларына техникалық қызмет көрсету бойынша қызмет көрсету;	100%	100%
«ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ («ҚТГ-Аймақ»)	Қазақстан	Газды жергілікті қуат өндірушілерге, заңды және жеке тұлғаларға өткізу;	100%	100%
«ҚазТрансГаз Алматы» АҚ («ҚТГ-Алматы»)	Қазақстан	Газды сату және бөлу;	100%	100%
«ҚазТрансГаз Тбилиси» АҚ («ҚТГ-Тбилиси»)	Грузия	Газды сату және бөлу;	100%	100%
«ҚазТрансГаз Өнімдері» ЖШС	Қазақстан	Газды тазарту;	100%	100%
«Аманкелді Газ» ЖШС («АГ»)	Қазақстан	Табиғи газды және газ конденсатын өндіру;	100%	100%
«Интергаз Файнэнс Б.В.» («ИФБВ»)	Нидерландтар	Еурооблигацияларды шығару (қаражатты тарту);	100%	100%
«КазТрансГаз Бишкек» ЖШҚ («КТГ-Бишкек»)	Қырғызстан	«Бухараның газды ауданы-Ташкент-Бишкек-Алматы» магистральды газ құбыры учаскесінде жөндеу-қалпына келтіру жұмыстары және жаңғырту;	100%	50%

Кутанси қалалық сотының 2009 жылғы 16 наурыздағы шешіміне сәйкес Топ өзінің еншілес ұйымы «ҚТГаз-Тбилиси» АҚ бақылаудан айырылып қалды. Бұл еншілес ұйымды шоғырландыру бақылаудан айырылу күнінен бастап тоқтатылды.

Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар

Топтың бірлескен кәсіпорындар нысанындағы бірлескен қызметке қатысу үлесі бар, онда бірлескен қызмет қатысушылары кәсіпорынның экономикалық қызметіне бірлескен бақылауды белгілейтін шарттық келісімге кірді. Келісім бірлескен қызметке қатысушылардан қаржылық және операциялық саясатқа қатысты бірауызды шешімдерді қабылдауды талап етеді. Бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды Топ үлестік қатысу әдісі бойынша ескереді.

Қатысу үлесі әдісіне сәйкес бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бастапқы құны бойынша оған Топқа тиесілі бірлескен кәсіпорынның таза активтері үлесінде сатып алғаннан кейін туындаған өзгерістерді қоса ескеріледі. Бірлескен қызметке жататын гудвил инвестициялардың баланстық құнына кіреді және амортизацияланбайды, сондай-ақ құнсыздану мәніне дербес негізде тексерілмейді.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп бірлескен кәсіпорын қызметінің қаржы нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Егер бірлескен кәсіпорын капиталында тікелей танылған өзгеріс орын алса, Топ осындай өзгерістегі өз үлесін таниды және бұл капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолданылса, осы фактіні ашады. Топ пен бірлескен кәсіпорын арасындағы операциялар кезінде туындайтын іске асырылмаған пайда мен залалдар шоғырландыру кезінде Топтың бірлескен кәсіпорында қатысу үлесі бар дәрежеде элиминацияланады.

Бірлескен кәсіпорындар пайдасындағы немесе залалындағы Топтың үлесі тікелей жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте беріледі. Ол бірлескен кәсіпорын қатысушыларына келетін пайданы немесе залалды білдіреді және сондықтан бірлескен кәсіпорынның еншілес ұйымдарындағы салық салуды және бақыландыратын қатысу үлестерін есепке алғаннан кейін пайда немесе залал ретінде айқындалады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шоғырландыру негізі (жалғасы)***Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар (жалғасы)*

Бірлескен кәсіпорынның қаржылық есептілігі Топтың қаржылық есептілігі сияқты дәл сол есепті кезең үшін жасалады. Қажет болған жағдайда есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісі қолданылғаннан кейін Топ бірлескен кәсіпорынға инвестициялар бойынша құнсызданудан болған залалды тану қажеттігін айқындайды. Өрбір есепті күнге Топ бірлескен кәсіпорынға инвестициялардың объективті құнсыздану белгілерінің бар екендігін айқындайды. Осындай айғақтар болған жағдайда Топ құнсыздану сомасын бірлескен кәсіпорынның өтелген құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және залалды «бірлескен кәсіпорынның пайдасындағы/(залалындағы) үлес» бабы бойынша жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте таниды.

Бірлескен бақылаудан айырылған жағдайда Топ қалған инвестицияларды әділ құн бойынша бағалайды және мойындайды. Бірлескен бақылау жойылған кезге инвестициялардың баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны және шығудан түсімдер арасындағы айырма пайда немесе залал құрамында танылады. Егер Топ объектіге салынған инвестицияға айтарлықтай әсерін сақтаса, қалған инвестициялар қауымдасқан компанияға салынған инвестиция ретінде ескеріледі.

Жалпы бақылаудағы тараптардан еншілес ұйымдарды сатып алу

Еншілес ұйымдарды жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынуы үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескеріледі.

Жалпы бақылауға берілетін еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелері осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте беру күніне беретін ұйымның («Бастамашы») ағымдағы құны бойынша ескеріледі. Бастамашыны бастапқыда сатып алған кезде объективті түрде ескеретін тиісті гудвилл осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Бастамашының гудвилін қоса алғанда, таза активтердің жалпы ағымдағы құны мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Салыстырмалы деректерді қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілік еншілес ұйымды Топ Бастамашы бастапқыда сатып алған күнге сатып алғандығы туралы жорамалға сүйене отырып ұсынылады.

Таныстыру мақсатында қайта топтастыру

2013 жылғы 31 желтоқсанға және көрсетілген күнге аяқталған жылғы шоғырландырылған қаржылық есептілікке Топтың шоғырландырылған қаржылық жай-күйін барынша дұрыс етіп көрсететін, 2014 жылғы 31 желтоқсанға және көрсетілген күнге аяқталған жылғы шоғырландырылған қаржылық есептілікті таныстыра отырып салыстырылатындыққа қол жеткізу үшін жіктеуге түзетулер кіреді. Қайта топтастыру Топтың шоғырландырылған қаржылық нәтижелеріне әсерін тигізбейді.

<i>Мың теңгемен</i>	2013 жылғы 31 желтоқсан			
	Бастапқы презентация	Қайта жіктеу сомасы	Ескертпе	Түзетулерді ескере отырып таныстыру
Қаржылық жағдай туралы есеп				
Газ активтері	21.672.046	(21.672.046)	[1]	—
Негізгі құралдар	419.069.759	21.672.046	[1]	440.741.805
	440.741.805	—		440.741.805

[1] Газ активтерінің баланстық құны негізгі құралдарға қайта топтастырылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТНЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Шетел валюталарын қайта есептеу***Функционалдық валюта және білдіру валютасы*

Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен көрсетілген, әрі ол функционалдық валюта және Топтың қаржылық есептілігін білдіру валютасы болып табылады. Топ құрамындағы әрбір ұйым өзінің функционалдық валютасын айқындайды және әр ұйымның қаржылық есептілігіне кіргізілген баптар таңдалған функционалдық валютада өлшенеді.

Операциялар және шоттар сальдосы

Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда функционалдық валютада операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валютаның спот-бағамы бойынша есептейді. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалды валютаның спот-бағамы бойынша қайта есептеледі. Монетарлық баптарды есептеу немесе қайта есептеу бойынша туындайтын барлық айырмалар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығыстар баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған кірістер немесе шығыстар да тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда немесе залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Топтың кәсіпорындары

Функционалдық валютасы ұсыну валютасынан ерекшеленетін Топтың барлық еншілес ұйымдарының (олардың бір де бірі гиперинфляциялы экономикалардың валютасында операция жасамайды) кірістері, шығындары және қаржылық жағдайы ұсыну валютасына мынадай түрде қайта есептеледі:

- қаржылық жағдай туралы ұсынылған есептердің әрқайсысы бойынша активтер мен міндеттемелер есепті күндерге жабу бағамдары бойынша қайта есептеледі;
- жиынтық кіріс туралы есептердің әрқайсысы бойынша кірістер мен шығыстар орташа бағамдар бойынша қайта есептеледі (орташа бағам бағамдардың жиынтық әсерінің операция жүзеге асырылған күнгі бағамға ақылға қонымды жақындауы болып табылмайтын жағдайлардан басқа; бұл жағдайда кірістер мен шығыстар операциялар жүзеге асырылған күнгі бағам бойынша қайта есептеледі); және
- барлық бағамдық айырмалар басқа да жиынтық кірістің жеке құрамдасы ретінде танылады.

Валюталарды айырбастау бағамдары

Қазақстан Қор Биржасында (бұдан әрі «ҚҚБ») белгіленетін орташа есептелген айырбастау бағамы Қазақстан Республикасында ресми валюта айырбастау бағамы ретінде қолданылады.

ҚҚБ 2014 жылғы 31 желтоқсандағы валюталық айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 182,35 теңгеге тең. Осы бағам 2014 жылдың 31 желтоқсанына АҚШ долларында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу үшін пайдаланылды (2013 жылдың 31 желтоқсанына: 1 АҚШ доллары үшін 153,61 теңге).

Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын кірістер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ шартты міндеттемелер мен активтер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте активтердің немесе міндеттеменің баланстық құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыра алады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар (жалғасы)**

Топтың есеп саясатын қолдану процесінде басшылық шоғырландырылған қаржылық есептілікте мойындалған сомаларға едәуір ықпал ететін келесі пайымдауларды пайдаланды:

Операциялық жал бойынша міндеттемелер – Топ жалға алушы ретінде

Топ магистральды газды бөлу желісін жалдау туралы шартты, қызметтік үй-жайлар мен автомобильдерді жалдау туралы шартты жасады. Топ жалға беруші магистральды газ бөлу желісіне, офистік үй-жайлар мен автомобильдерге меншік құқығына байланысты барлық елеулі тәуекелдер мен пайданы өзіне сақтап қалатындығын айқындады, сондықтан бұл шарттарды операциялық жал ретінде ескереді.

Салық салу

Салық тәуекелдерін бағалау кезінде, басшылық ықтимал міндеттемелер ретінде Топ даулай алмайтын немесе сәтті даулай алады деп есептей алмайтын, егер салық органдарының тарапынан бағаласа, салық позицияларының мәлім салаларын қарастырады. Мұндай анықтамалар елеулі пайымдауларды көздейді және салық заңнамасындағы және нормативтік актілердегі өзгерістердің, салық түсімдерінен күтілетін нәтижелерді және салық органдарының салық тексерулерінің нәтижелерін айқындау нәтижесінде өзгеріп отыруы мүмкін. Салық тәуекелдері жөнінде барынша толық ақпарат *31-ескертпеде* келтірілген.

Өтелуге жататын ҚҚС бойынша резерв

Топ, кем дегенде, жыл сайынғы негізде, өтелуге жататын ҚҚС сомасы күмәнді болып табылатындығының талдауын жүргізеді. Өтелуге жататын ҚҚС-тың күмәнді сомасы бойынша резерв салық органдарының есебіне негізделген. Топ бұдан әрі ҚҚС-тың қайтарылуына немесе есепке алынуына өз құқығын қорғай алатындығын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдаулары қажет.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер алынуға жататын қарыздар, өткен жылдардың залалдары, күмәнді берешектің барлық резервтері, есептелген демалыстар, ескірген тауар-материалдық қорлардың резервтері және мынадай ықтималдық дәрежесінде басқа міндеттемелері бойынша барлық резервтер бойынша танылады, бұл салық салынатын уақытша айырмашылықтар мен осындай шығыстардың коммерциялық сипатына, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясын табысты қолдануға негізделетін болады. 2014 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 9.464.098 мың теңге болды (2013 жылғы 31 желтоқсанға: 2.822.621 мың теңге). Барынша толық ақпарат *29-ескертпеде* қамтылған.

Қаржылық құралдардың әділ құны

Мұндай құралдардың белсенді нарығының жоқтығына орай қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құнын анықтау мүмкін болмаған жағдайда қаржы активтері мен міндеттемелердің әділ құны, күтілетін дисконтталған ақша ағындарының үлгісі сияқтыларды қоса алғанда, бағалау әдістемелерімен айқындалады.

Үлгілер үшін кіріс деректері ретінде бұл мүмкін болған жерде нарықтық деректер пайдаланылады, нарықтық деректер болмаған жағдайда әділ құнды анықтау үшін пайымдаулар қажет. Пайымдаулар өтімділік тәуекелін, несиелік тәуекелді және өзгермелілікті қамтиды. Бағалау мен пайымдаулардағы өзгерістер қаржы құралдарының әділ құнына ықпал ете алады.

Топ күмәнді дебиторлық берешек, берілген аванстар және басқа да ағымдағы активтер бойынша резервтер құрайды. Күмәнді берешекті бағалау үшін елеулі пайымдаулар қолданылады. Күмәнді берешекті бағалау кезінде сатып алушы қызметінің бұрынғы және күтіліп отырған нәтижелері назарға алынады. Экономикадағы, саладағы немесе сатып алушының нақты сипаттарындағы өзгерістер, қаржылық есептілікте ескерілген күмәнді берешек бойынша резервті түзетуді талап етуі мүмкін. 2014 жылдың 31 желтоқсанына күмәнді борыштар бойынша резервтер 4.294.425 мың теңге (2013 жылдың 31 желтоқсанына: 2.871.078 мың теңге) сомасында қалыптасты. Барынша толық ақпарат *6 және 8-ескертпелерде* қамтылған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)****Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар*

Қызметкерлерге сыйақыларды беру құны актуарлық әдісті пайдалана отырып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте жалақының өсімі және өлім-жітім деңгейі туралы болжамдарды қамтиды. Негізгі болжамдарды бағалаудың күрделілігіне және міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжамдардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжамдар әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қолданыстағы дисконттау мөлшерлемесін анықтау кезінде Топ басшылығы міндеттеменің күтілетін қолданылу мерзіміне сәйкес келетін экстраполяцияланған өтеу мерзімдері бар мемлекеттік облигациялардың пайыздық мөлшерлемелерін ескереді. Өлім-жітім деңгейі әрбір нақты елде ашық қолжетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Жалақы мөлшерінің келешек ұлғаюы әрбір нақты ел үшін инфляцияның күтілетін келешек үрдістеріне негізделеді.

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімі

Сенімгерлік басқару шарты бойынша басқарудағы негізгі құралдар бойынша толықтырулар немесе жетілдірулер Шарттың қолданылу кезеңіне қарамастан қалған пайдалы қызмет етудің бағалау мерзімінің ішінде капиталдандырылады, амортизацияланады. Топ негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер қуту бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер § ХБЕС «Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде перспективті ескеріледі.

Негізгі құралдар мен газ активтерінің құнсыздануы

Егер ақша ағындарын жасайтын активтің немесе бөлімшенің баланстық құны келесі өлшемдердің ең үлкені болып табылатын оның өтелетін құнынан асып кетсе, құнсыздану орын алады: сатуға арналған шығынды шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық. Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатудың міндетті күші бар коммерциялық мәмілелері бойынша қолда бар аппаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне негізделген. Ақша ағындары бюджеттен келесі 5 (бес) жылға алынады және Топтың ол қызметті жүргізу бойынша міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызметті және келешекте ақша ағынын тудыратын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтердің нәтижелерін жақсартатын елеулі инвестицияларды қамтымайды. Өтелетін құн дисконтталған ақша ағындарының үлгілеріне пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақша қаражатының күтілетін ағындарына және экстраполяция мақсатында пайдаланылған өсу қарқындарына барынша сезімтал.

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер

Заңнамаға және Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшартта айқындалған талаптарға сәйкес Топ негізгі құралдарды демонтаждау әрі жою және *1-ескертеде* көрсетілген газдың әрбір кен орнындағы жер учаскелерін және магистральды газ құбырларына қатысты қалпына келтіру бойынша барлық заңгерлік міндеттемелерді көтереді.

Міндеттемелер сомасы міндеттемелерді өтеу үшін қажет болады деп күтілетін бағаланған шығындардың ағымдағы құны болып табылады. Активтердің істен шығуы бойынша міндеттеме әрбір есепті күнге қайта қаралады және «Негізгі құралдардың объектісін пайдаланудан шығару, олар орналасқан учаскедегі табиғи ресурстарды қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге және өзге де осыған ұқсас міндеттемелерге өзгерістер» 1 IFRIC түсіндірмеге сәйкес ең үздік бағаны көрсету үшін түзетіледі. Келешек шығындарды бағалау кезінде елеулі бағалаулар мен басшылық жасаған пайымдаулар пайдаланылды. Бұл міндеттемелердің көпшілігі алыс болашаққа жатқызылады және заңнама талаптарындағы түсініксіздіктен басқа, Топтың бағасына активтерді жою технологиясындағы, шығындардағы және салалық тәжірибедегі өзгерістер әсер етуі мүмкін. Түпкілікті жабуға арналған шығындарға жатқызылатын айқындықтың болмауы күтілетін ақша ағындарын дисконттаудың әсер етуі есебінен кемітіледі. Топ газ құбырларын келешекте жою, барлық пайдалану ұңғымаларын жабу және келісімшарттық аумақты рекультивациялау құнын ағымдағы жылдың бағаларын және инфляцияның ұзақ мерзімді деңгейінің орта мәнін пайдалана отырып бағалайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ (жалғасы)**

Маңызды есепті пайымдаулар, бағалау мәндері және жорамалдар (жалғасы)

Активтердің шығуы бойынша міндеттемелер (жалғасы)

2014 жылдың 31 желтоқсанына қаржылық жағдай туралы есепте міндеттемелерді айқындау үшін пайдаланылған инфляция мен дисконт мөлшерлемесінің ұзақ мерзімді үрдістері 3,22% және тиісінше 10,09% (2013 жылдың 31 желтоқсанына: тиісінше 3% және 7%) болды. 2014 жылдың 31 желтоқсанына газ құбырын жою және учаскені қалпына келтіру бойынша резервтің баланстық құны 35.599.605 мың теңге (2013 жылдың 31 желтоқсанына: нөл теңге) болды. 2014 жылдың 31 желтоқсанына Көмірсутектерді барлау және өндіру жөніндегі келісімшарт бойынша ұңғымаларды жою, учаскені қалпына келтіру және тарихи шығындар бойынша резервтің баланстық құны 2.665.200 мың теңге (2013 жылдың 31 желтоқсанына: 2.370.578 мың теңге) болды. Барынша толық ақпарат *17-ескертеде* ашылып көрсетілген.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ШОЛУ

Есеп саясатындағы және ақпаратты ашу қағидаттарындағы өзгерістер

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде қабылданған есепке алу қағидаттары, 2014 жылдың 1 қаңтарына күшіне енген қабылданған жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қоспағанда, 2013 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топтың жылдық шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындау кезінде қолданылған қағидаттарға сәйкес келеді.

Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер

2014 жылы Топ алғаш рет бірқатар жаңа стандарттар мен түзетулерді қолданды. Дегенмен олар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

2014 жылғы 1 қаңтардан бастап келесі жаңа стандарттар мен түсіндірмелер күшіне енді:

- *«Инвестициялық компаниялар» – 10 ХҚЕС-ке (IFRS) «Шоғырландырылған қаржылық есептілік», 12 ХҚЕС-ке (IFRS) «Басқа кәсіпорындарға қатысу туралы ақпаратты ашып көрсету» және 27 ХҚЕС-ке (IAS) «Жекелеген қаржылық есептілік» түзетулер;*
- *«Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу» – 32 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Қаржы құралдары: ақпаратты ұсыну»;*
- *«Қаржылық емес активтердің өтелетін құны туралы ақпаратты ашып көрсету» – 36 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Активтердің құнсыздануы»;*
- *«Туынды құралдардың жаңалығы және хеджирлеуді есепке алуды жалғастыру» – 39 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Қаржы құралдары: таңу және бағалау»;*
- 21 КРМФО (IFRS) *«Міндетті төлемдер»* түсіндірмесі.

Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер

- *«ХҚЕС-ті жетілдірулер, кезеңі 2010-2012 жылдар»: 13 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер «Қысқа мерзімді дебиторлық және кредиторлық берешек»;*
- *«ХҚЕС-ті жетілдірулер, кезеңі 2011-2013 жылдар»: 1 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер «Күшіне енген ХҚЕС» сөйлемінің мағынасы».*

«Инвестициялық компаниялар» (10 ХҚЕС-ке (IFRS), 12 ХҚЕС-ке (IFRS) және 27 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер)

Бұл түзетулер 10 ХҚЕС-ке (IFRS) *«Шоғырландырылған қаржылық есептілік»* сай инвестициялық компанияның анықтамасын қанағаттандыратын ұйымдар үшін шоғырландыру туралы талапқа қатысты ерекшелікті көздейді және стандарттың пайдаланылуына өтуге қатысты белгілі бір босатулармен ретроспективті түрде қолданылуы тиіс. Шоғырландыруға қатысты ерекшелікке сай инвестициялық компаниялар өздерінің еншілес ұйымдарын пайда және залал арқылы әділ құны бойынша ескеруі тиіс. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**

Есеп саясатындағы және ақпаратты ашып көрсету қағидаттарындағы өзгерістер (жалғасы)

Жаңа және қайта қаралған стандарттар мен түсіндірулер (жалғасы)

«Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу» – 32 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Бұл түзетулер «қазіргі сәтте заңгерлік қорғаумен қамтамасыз етілген мойындалған сомаларды есепке алу құқығы бар» деген сөйлемнің мағынасын және есептеу палаталары қолданатын бір мезгілді емес есеп айырысулар тетіктері үшін өзара есепке алу критерийлерін түсіндіреді және ретроспективті түрде қолданылады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«Туынды құралдардың жаңалығы және хеджирлеуді есепке алуды жалғастыру» – 39 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Бұл түзетулер хеджирлеу құралы ретінде белгіленген туынды құралдың жаңалығы белгілі бір критерийлерді қанағаттандырады деген талаппен хеджирлеуді есепке алуды тоқтатудан босатуды көздейді және ретроспективті түрде қолданылуы тиіс. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

21 КРМФО (IFRIC) «Міндетті төлемдер» түсіндірмесі

21 КРМФО (IFRIC) түсіндірмелері ұйым міндетті төлемді төлеу міндеттемесін соның салдарынан заңнамаға сай төлеу міндеті туындайтын қызметті жүзеге асырудан ерте емес мойындайтындығын нақтылайды. Сондай-ақ түсіндірмелер, егер міндетті төлемді төлеу міндеті белгілі бір ең аз шекті мәнге қол жеткізудің салдарынан туындаса, мұндай шекті мәнге қол жеткізілгенге дейінгі тиісті міндеттеме мойындалмайды. 21 КРМФО (IFRIC) түсіндірмелері ретроспективті түрде қолданылады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2010-2012 жылдар»

2010-2012 жылдардағы кезең үшін ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулердің шеңберінде ХҚЕС жөніндегі кеңес, 13 ХҚЕС-ке (IFRS) «Әділ құнды бағалау» түзетуді қоса алғанда, алты стандартқа жеті түзетуді шығарды. 13 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету дереу күшіне еніп, 2014 жылғы 1 қаңтардан басталатын кезеңдерге қатысты қолданылады және мәтінде Тұжырымдар жасауға арналған негіздерді, пайызсыз қысқа мерзімді дебиторлық және кредиторлық берешек, егер дисконттау әсері елеусіз болып табылса, төленуге немесе алынуға жататын сомалар бойынша бағалануы мүмкін екендігін түсіндіреді. 13 ХҚЕС-ке (IFRS) бұл түзету Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбеді.

«ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2011-2013 жылдар»

2011-2013 жылдардағы кезең үшін ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулердің шеңберінде ХҚЕС жөніндегі кеңес, 1 ХҚЕС-ке (IFRS) «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» түзетуді қоса алғанда, төрт стандартқа төрт түзетуді шығарды. 1 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету дереу күшіне еніп, 2014 жылғы 1 қаңтардан басталатын кезеңдерге қатысты қолданылады және мәтінде Тұжырымдар жасауға арналған негіздерді, ұйым не қолданыстағы стандартты не болмаса әлі міндетті болып табылмайтын жаңа стандартты қолдануға құқылы екендігін, бірақ мұндай стандарттың ұйымның ХҚЕС бойынша ұсынылған алғашқы қаржылық есептілігінің кезеңдерінде бірізді етіп қолданылуы шартымен мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етілетіндігін түсіндіреді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген стандарттар келтіріледі. Тізімге Топтың пікірінше ақпаратты ашуға, келешекте қолданыла қалған жағдайда қаржылық жағдайына немесе қызметтің қаржы нәтижелеріне әсер ететін шығарылған стандарттар мен түсіндірмелер енгізілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттар (жалғасы)***9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары»*

2014 жылғы шілдеде ХҚЕС жөніндегі кеңес 9 ХҚЕС-тің (IFRS) «Қаржы құралдары» түпкі редакциясын шығарды, ол қаржы құралдары бойынша жобаның барлық сатыларының нәтижелерін көрсетіп, 39 ХҚЕС-ті (IAS) «Қаржы құралдары: тану және бағалау» және 9 ХҚЕС-тің (IFRS) барлық алдыңғы редакцияларын ауыстырады. Стандарт жіктеу мен бағалауға, құнсыздануға және хеджирлеуді есепке алуға қатысты жаңа талаптарды енгізеді.

9 ХҚЕС (IFRS) 2018 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Стандарт ретроспективті түрде қолданылады, бірақ салыстырмалы ақпараттың ұсынылуы міндетті болып табылмайды. 9 ХҚЕС-тің (IFRS) алдыңғы редакцияларының (2009 ж., 2010 ж., және 2013 ж.) мерзімінен бұрын қолданылуына, егер алғашқы қолдану күні 2015 жылдың 1 ақпанына дейінгі кезеңге келсе, жол беріледі.

14 ХҚЕС (IFRS) «Кейінге қалдырылған тарифтік айырмалар шоттары»

14 ХҚЕС (IFRS) міндетті стандарт болып табылмайды, әрі ол қызметі тарифтік реттелуге жататын ұйымдарға ХҚЕС-ті алғаш рет қолданғаннан кейін кейінге қалдырылған тарифтік айырмалардың шоттары бойынша қалдықтарға қатысты есеп саясатының қолданыстағы қағидаттарының көпшілігін қолдануды жалғастыруға рұқсат етеді. 14 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданатын ұйымдар кейінге қалдырылған тарифтік айырмалар шоттарын қаржылық жағдай туралы есепте бөлек жолдармен көрсетулері тиіс, ал мұндай қалдықтар бойынша қозғалыстарды – пайда мен шығындар және басқа да жиынтық кіріс туралы есепте бөлек жолдармен. Стандарт тарифтік реттеудің сипаты және соған байланысты тәуекелдер туралы, сондай-ақ мұндай реттеудің ұйымның қаржылық есептілігіне әсері туралы ақпаратты ашып көрсетуді талап етеді. 14 ХҚЕС (IFRS) 2016 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді.

«ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2010-2012 жылдар»

Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енеді және Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді. Құжатқа келесі түзетулер кіреді:

2 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету «Ақцияларға негізделген төлем»

Бұл түзету перспективті түрде қолданылады және нәтижелерге қол жеткізудің белгілі бір шарттарымен байланысты түрлі мәселелерді және құқықтардың берілу шарттары болып табылатын қызметтерді көрсету кезеңінің шарттарын түсіндіреді:

- Нәтижелерге қол жеткізу шарты қызметтерді көрсету кезеңінің шартын қамтуы тиіс;
- Нысаналы көрсеткіш қарсы агенттің қызметтерді көрсетуі уақытында қол жеткізілуі тиіс;
- Нысаналы көрсеткіш ұйымның немесе сол топтың құрамындағы басқа ұйымның қызметіне жатуы тиіс;
- Нәтижелерге қол жеткізу шарты нарықтық шарт болуы мүмкін немесе ондай болмауы да мүмкін;
- Егер қарсы агент қандай да бір себеппен құқықтарды беру кезеңінің ішінде қызмет көрсетуді тоқтатса, қызмет көрсету кезеңінің шарты орындалмайды.

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету «Бизнесті біріктіру»

Түзетулер перспективті түрде қолданылады және бизнесті біріктірумен негізделген міндеттемелер (не активтер) ретінде жіктелген шартты өтеу туралы барлық келісімдер кейіннен олардың 9 ХҚЕС-тің (IFRS) (не болмаса 39 ХҚЕС (IAS), егер қолданылатын болса) қолданылу аясына жататындығына қарамастан пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағалануы тиіс екендігін түсіндіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТНЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***«ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2010-2012 жылдар» (жалғасы)**8 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету «Операциялық сегменттер»*

Түзетулер ретроспективті түрде қолданылады және мыналарды түсіндіреді:

- Ұйым 8 ХҚЕС-тің (IFRS) тармағында агрегациялау критерийлерін қолдану кезінде басшылық пайдаланған пайымдаулар туралы ақпаратты, оның ішінде дәл осылайша агрегацияланған операциялық сегменттердің қысқаша сипаттамасын және агрегацияланған операциялық сегменттердің ұқсас экономикалық сипаттары бар екендігі туралы тұжырымды жасау кезінде бағаланған экономикалық индикаторларды (мысалы, сату және жалпы маржа) ашып көрсетуі тиіс;
- Сегмент активтері мен жиынтық активтерді салыстырып тексеру туралы ақпарат тек егер салыстырып тексеру операциялық шешімдерді қабылдайтын басшылыққа сегменттің міндеттемелері бойынша ашылып көрсетілетін ақпаратқа ұқсас ұсынылған жағдайда ғана ашылып көрсетіледі.

16 ХҚЕС-ке (IAS) «Негізгі құралдар» және 38 ХҚЕС-ке (IAS) «Материалдық емес активтер» түзетулер

Түзетулер ретроспективті түрде қолданылады және 16 ХҚЕС (IAS) пен 38 ХҚЕС (IAS) шеңберінде актив оның жалпы не болмаса таза баланстық құнына қатысты қадағаланатын деректердің негізінде қайта бағалануы мүмкін екендігін түсіндіреді. Сонымен бірге, жинақталған амортизация активтің жалпы және баланстық құнының арасындағы айырма болып табылатындығын түсіндіреді.

ХҚЕС (IAS) 24 түзету «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету»

Түзетулер ретроспективті түрде қолданылады және басқарушы компания (басты басқарушылық персоналдың қызметтерін көрсететін ұйым) байланысты тарап болып табылатындығын және оған байланысты тараптар туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне қойылатын талаптар қолданылатындығын түсіндіреді. Сонымен бірге, басқарушы компанияның қызметтерін пайдаланатын ұйым басқару бойынша қызметтерді тұтынуға орай шеккен шығыстар туралы ақпаратты ашып көрсетуге міндетті.

«ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2011-2013 жылдар»

Бұл түзетулер 2014 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енеді және Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді. Құжатқа келесі түзетулер кіреді:

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету «Бизнесті біріктіру»

Түзету перспективті түрде қолданылады және 3 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданылу аясынан болған келесі ерекшеліктерді түсіндіреді:

- 3 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданылу аясына тек бірлескен кәсіпорындар ғана емес, бірлескен қызмет туралы барлық келісімдер жатпайды;
- Бұл қолданылу аясынан алынған ерекшелік қаржылық есептілікте бірлескен қызмет туралы келісімнің өзін есепке алуға қатысты ғана қолданылады.

13 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету «Әділ құнды бағалау»

Түзету перспективті түрде қолданылады және 13 ХҚЕС-тегі (IFRS) портфельге қатысты ерекшелік тек қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерге қатысты ғана емес, сондай-ақ 9 ХҚЕС-тің (IFRS) (не болмаса 39 ХҚЕС (IAS), егер қолданылатын болса) қолданылу аясына келетін басқа да шарттарға қатысты қолданылады.

40 ХҚЕС-ке (IAS) түзету «Инвестициялық мүлік»

40 ХҚЕС-те (IAS) қосымша қызметтердің сипаттамасы инвестициялық жылжымайтын мүліктің және меншік несі алып отырған жылжымайтын мүліктің (яғни негізгі құралдар) ара жігін ажыратады. Түзету перспективті түрде қолданылады және операцияның не болып табылатындығын анықтау үшін (активті сатып алу немесе бизнесті біріктіру) 40 ХҚЕС (IAS) емес, 3 ХҚЕС (IFRS) қолданылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)***«ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер, кезеңі 2011-2013 жылдар» (жалғасы)**15 ХҚЕС (IFRS) «Клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсім»*

15 ХҚЕС (IFRS) 2014 жылғы мамырда шығарылды және клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсімдерге қатысты қолданылатын бес кезең кіретін жаңа модельді көздейді. 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сай түсім соған арналған құқықты ұйым клиентке тауарлардың берілуіне немесе қызметтердің көрсетілуіне айырбас ретінде аламын деп отырған өтемақыны көрсететін сома бойынша танылады. 15 ХҚЕС (IFRS) қағидаттары түсімді бағалауға және тануға қатысты барынша құрылымдалған тәсілді көздейді. Түсім бойынша жаңа стандарт барлық ұйымдарға қатысты қолданылады және ХҚЕС-ке сай түсімді тануға қатысты барлық қолданылып жүрген талаптарды ауыстырады. Стандарт 2017 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты, ретроспективті түрде толық көлемде не болмаса түрлендірілген ретроспективті тәсілді пайдалана отырып қолданылады, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

11 ХҚЕС-ке (IFRS) «Бірлескен қызмет» – «Бірлескен операцияларда қатысу үлестерінің сатып алынуын есепке алу» түзетулер

11 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер бірлескен операциялардың қатысушысы бірлескен операциядағы қатысу үлесінің сатып алынуын ескеруін талап етеді, әрі оның қызметі бизнестің бірігуін есепке алу үшін тиісті 3ХҚЕС (IFRS) қағидаттарына сай бизнесті білдіреді. Сондай-ақ түзетулер бірлескен операцияда бұрын болған қатысу үлестері, егер бірлескен бақылау сақталып қалса, дәл сол бірлескен операцияда қосымша қатысу үлесін сатып алу кезінде қайта бағаланбайтындығын түсіндіреді. Сонымен қатар, 11 ХҚЕС-ке (IFRS) қолданылу аясынан алынған ерекшелік қосылды, соған сай бұл түзетулер, егер бірлескен бақылауды жүзеге асыратын тараптар (есеп беретін ұйымды қоса алғанда) дәл сол бір түпкі бақылаушы тараптың жалпы бақылауында болса, қолданылмайды.

Түзетулер бірлескен операциядағы бастапқы қатысу үлесін сатып алуға қатысты, сол сияқты дәл сол бірлескен операциядағы қосымша үлестерді сатып алуға қатысты қолданылады және 2016 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты перспективті негізде күшіне енеді, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

16 ХҚЕС-ке (IAS) және 38 ХҚЕС-ке (IAS) «Рұқсат етілген амортизациялау әдістерін түсіндіру» түзетулер

Түзетулер 16 ХҚЕС (IAS) және 38 ХҚЕС (IAS) қағидаттарын түсіндіреді, олар түсім активті пайдаланушы шеңберінде пайдаланылатын экономикалық пайданы емес, бизнес қызметінің (оның бір бөлігі актив болып табылады) нәтижесінде болатын экономикалық пайданың құрылымын көрсетеді. Нәтижесінде түсімге негізделген әдіс негізгі құралдарды амортизациялау үшін пайдалана алмайды және материалдық емес активтерді амортизациялау үшін сирек жағдайларға ғана пайдаланылуы мүмкін. Түзетулер 2016 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты перспективті негізде қолданылады, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

27 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер «Жекелеген қаржылық есептіліктегі үлестік қатысу әдісі»

Түзетулер ұйымдарға еншілес ұйымдарға, бірлескен кәсіпорындарға және тәуелді ұйымдарға жасалған инвестицияларды жекелеген қаржылық есептілікте есепке алу үшін үлестік қатысу әдісін пайдалануға рұқсат береді. ХҚЕС-ті қолданып жүрген және өздерінің жекелеген қаржылық есептілігінде үлестік қатысу әдісіне өту туралы шешімді қабылдаған ұйымдар бұл өзгерісті ретроспективті түрде қолдануға тиіс болады. ХҚЕС-ті алғаш рет қолданатын және өздерінің жекелеген қаржылық есептілігінде үлестік қатысу әдісіне өту туралы шешімді қабылдайтын ұйымдар бұл әдісті ХҚЕС-ке өткен күннен бастап қолдануға міндетті. Түзетулер 2016 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Активтер мен міндеттемелерді ағымдағы және ұзақ мерзімді етіп жіктеу**

Қаржылық жағдай туралы есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың ағымдағы (қысқа мерзімді) және ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив мына жағдайларда ағымдағы (қысқа мерзімді) болып табылады, егер:

- оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе олардың баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер ұзақ мерзімді ретінде жіктеледі. Міндеттеме мына жағдайларда ағымдағы (қысқа мерзімді) болып табылады, егер:

- оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- бірақ есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- Топтың есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімділер ретінде жіктейді. Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер мен міндеттемелер ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Активтің сатылғаны үшін түскен немесе бағалау күніне нарық қатысушыларының арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміленің шеңберінде міндеттемелердің берілгені үшін төленген баға әділ құн болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле:

- не бұл актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не бұл актив немесе міндеттеме үшін барынша қолайлы нарықта негізгі нарықтың жоқтығы шартында болатындығын болжайды.

Топ негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде нарыққа қатысушылар пайдаланатын жорамалдарды пайдалана отырып бағаланады, бұл ретте нарыққа қатысушылар өздерінің ең шынайы мүдделерінде іс-қимыл жасайды. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының активті ең үздік және барынша тиімді тәсілмен пайдалану арқылы не болмаса оны бұл активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын нарыққа басқа қатысушыға сату нәтижесінде экономикалық пайданы шығара алу мүмкіндігін ескереді.

Топ мұндай бағалау әдістерін пайдаланады, әрі олар қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте орынды қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны бағаланатын немесе шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер төменде сипатталған әділ құн көздерінің иерархиясы шеңберінде жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде жіктеледі:

- 1-ші деңгей – Ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеулер (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-ші деңгей – Иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта тікелей немесе жанама түрде қадағаланатын болып табылады;
- 3-ші деңгей – Иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Топ негізгі немесе барынша қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы тиіс (жалғасы)

Әділ құн туралы ақпаратты ашып көрсету мақсаттары үшін Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипаттамалары мен тәуекелдеріне тән сипатының, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгендей, әділ құны көздерінің иерархиясындағы қолданылатын деңгейдің негізінде жіктеді.

Жалпы бақылау астындағы ұйымдарды сатып алу

Түпкі акционердің жалпы бақылауы астындағы ұйымдардың сатып алынуын Топ үлестерді біріктіру әдісін пайдалана отырып ескереді.

Жалпы бақылауға берілетін еншілес ұйымның активтері мен міндеттемелері осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте беру күніне беретін ұйымның («Бастамашы») баланстық құны бойынша ескеріледі. Таза активтердің жалпы баланстық құны мен төленген сыйақы арасындағы айырма капиталды түзету ретінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы тану кезінде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған (егер ондайлар орын алса) жинақталған залалды, олар болған ретте, шегергенде бастапқы құны бойынша есептеледі.

Топ ішінде құрылған материалдық емес активтер әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс ол туындаған есепті кезең үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Материалдық емес активтер олардың пайдалы қызмет етуінің есепті мерзімінің ішінде амортизацияланады және егер мұндай материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әрбір есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қызмет етудің болжалды мерзімінің немесе болжалды құрылымының өзгерісі шоғырландырылған қаржылық есептілікте жағдайға байланысты амортизация кезеңінің немесе есептеу әдісінің өзгерісі ретінде көрінеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі. Материалдық емес активтің амортизациясына жұмсалатын шығыстар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады. Материалдық емес активтер бойынша амортизация келесі кестеде көрсетілген пайдалы қызмет етудің есепті мерзімінің ішінде тікжелілік әдістің негізінде есептеледі:

	Жылдар
Бағдарламалық жасақтама	7
Өзге	10

Материалдық емес активтерді есептен шығарудан болатын пайда немесе залал активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде өлшенеді және мұндай активті есептен шығару сәтіне жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар өзіндік құны бойынша бухгалтерлік есепте жиналған тозу мен құнсыздану бойынша жиналған шығындарды шегере отырып есептеледі. Негізгі құралдардың бастапқы құнына сатып алу құны, оның ішінде импорт алымдары және өтелмейтін салықтар, егер мойындау шарттарын қанағаттандыратын болса, ұзақ мерзімді активтердің құрылысына тікелей жататын қарыздар бойынша шығындар, құрал-жабдықтың бөліктерін ауыстыру құны, сондай-ақ активті жұмыс күйіне келтіруге және оны мақсатты пайдалану орнына жеткізуге байланысты кез келген тікелей шығындар кіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар (жалғасы)**

Негізгі құралдар объектісін пайдаланудан күтілетін келешек экономикалық пайданың бастапқыда қабылданған нормативтік көрсеткіштерден артық ұлғаюына (пайдалы қызмет ету мерзімінің, қуаттылықтың және т.б. ұлғаюы) әкеліп соқтырған шығыстар негізгі құралдар бойынша қосымша шығындар ретінде капиталданады. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға сәйкес болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жеке активтер ретінде мойындайды және оларды тиісінше амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте пайда мен зияндарда мойындалады.

Негізгі құралдардың, газды емес активтердің тозуы (газ активтерінен басқа) төменде көрсетілгендей пайдалы қызмет етудің есепті мерзімінің ішінде тікжелілік әдістің негізінде есептеледі:

	Жылдар
Ғимарат және құрылыстар	20-50
Газ көлік жүйесі	10-30
Машиналар мен жабдық	3-30
Көлік құралдары	5-20
Өзге	3-20

Жер амортизацияланбайды.

Бұрын мойындалған негізгі құралдарды немесе олардың едәуір құрамдасын мойындауын тоқтату олардың шығуы кезінде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығуынан экономикалық пайданы алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын пайда немесе залал (активтің шығуынан және баланстық құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке кіргізіледі.

Пайдаланудан шығару резерві Топ ғимаратты немесе құрал-жабдықты демонтаждау және пайдаланудан шығару, ол орналасқан аумақты қалпына келтіру бойынша міндеттемелерді көтергенде және мұндай резервтің көлемін негізді түрде бағалауға мүмкін болғанда ғана дисконтталған құны бойынша толық көлемде танылады.

Активтерді тарату құны, пайдалы қызмет ету мерзімі және амортизация әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің соңында сараланады және қажет болғанда түзетіледі.

Аяқталмаған құрылыс өзіндік құны бойынша ескерілген негізгі құралдардың аяқталмаған құрылысын білдіреді. Аяқталмаған құрылысқа құрылыстың, құрал-жабдықтың құны және басқа да тікелей шығындар кіреді. Аяқталмаған құрылыс мұндай активтердің құрылысы аяқталған сәтке дейін және олар пайдалануға берілгенге дейін амортизацияланбайды.

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алуға дейінгі шығындар

Жер қойнауын пайдалану келісімшартын алғанға дейін болған шығындар келтірілген кезеңдегі шығындарға жатқызылады.

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу жөніндегі шығындар

Жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындары капиталданады және материалдық емес активтер ретінде жіктеледі. Барлау бойынша әрбір объект жыл сайын бұрғылау жұмыстары жоспарланғанын және оның құнсызданбағанын растау мәніне қарастырылады. Егер келешек жұмыстар жоспарланбаса, жер қойнауын пайдалану құқықтарының баланстық құны және тиісті объектілерді сатып алу шығындары есептен шығарылады. Экономикалық негізделген шығарылатын қорлар («дәлелденген қорлар» немесе «коммерциялық қорлар») белгіленген кезде және әзірлеуді ішкі бекіту кезінде жер қойнауын пайдалану құқығының және тиісті объектілерді сатып алуға арналған шығындардың баланстық құны, кен орындардың бөлігінде, барлау және бағалау шығындарымен бірігіп, газ активтеріне ауыстырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТНЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар (жалғасы)***Барлау және бағалау шығындары*

Барлауға арналған заңды құқық алынған сәттен бастап геологиялық және геофизикалық зерттеу шығындары мен барлау бұрғылауына тікелей қатысты шығындар ұңғыманың бұрғылануы аяқталмайынша және мұндай бұрғылау нәтижелері бағаланбайынша шығындардың сипатына сәйкес барлау және бағалау бойынша материалдық емес немесе материалдық активтер ретінде капиталданады. Мұндай шығындарға қызметкерлерге төлемақы, пайдаланылған материалдар мен жанар май, бұрғылау мұнарасының жалдау құны және мердігерлерге арналған төлемдер кіреді. Егер қорлар табылмаса, барлау және бағалау бойынша актив құнсыздануға тәжіленеді; егер шығарылатын көмірсутектер табылып, одан кейінгі бағалауға жататын болса, әрі оған коммерциялық әзірленуі ықтимал болатын басқа ұңғымаларда бұрғылау кіруі мүмкін болса, онда шығындар көмірсутектерді коммерциялық шығаруды бағалауда негізделген/үздіксіз прогреске қол жеткізілмейінше, материалдық емес актив ретінде ескерілуін жалғастырады. Осы сияқты барлық шығындар техникалық, коммерциялық және басқарушылық тексеруге, сол сияқты әзірлеуді жалғастыру ниетін немесе табудан пайда алудың қандай да бір басқа тәсілін растау үшін жылына кем дегенде бір рет құнсыздану мәніне тексеруге жатады. Өйтпеген жағдайда шығындар есептен шығарылады. Газдың дәлелденген қорлары анықталғанда және әзірлеуді жалғастыру шешімі қабылданғанда, тиісті шығындар құнсыздану бағаланғаннан кейін және құнсызданудан болған шығын танылғаннан кейін газ активтерінің құрамына аударылады.

Әзірлеу шығындары

Платформалар, газ құбырлары және әзірленетін ұңғымаларды бұрғылау, оның ішінде пайдалану ұңғымалары немесе көмкерілген ұңғымалар сияқты инфрақұрылым объектілерін салу, орнату және аяқтау шығындары газ активтерінің құрамында капиталданады.

Газ активтерінің тозуы

Газ активтерінің тозуы, солардың тозуы тікжелілік әдіс бойынша есептелетін инфрақұрылым объектілерінен басқа, өндірістік әдісті пайдалана отырып есептеледі.

Қаржы құралдары

Бір ұйымда қаржы активінің және екінші ұйымда қаржылық міндеттеменің немесе үлестік құралдың пайда болуына әкеліп соқтыратын кез келген шарт қаржы құралы болып табылады.

Қаржы активтері*Бастапқы мойындау және бағалау*

39 ХБЕС қолданылу аясындағы қаржы активтері пайда немесе залал; қарыздар мен дебиторлық берешек; өтеуге дейін ұсталатын инвестициялар; сату үшін қолда бар қаржы активтері; тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері ретінде жіктеледі. Топ өзінің қаржы активтерін олар бастапқы танылған кезде жіктейді.

Қаржы активтері пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, алғашқыда мәміле бойынша онымен тікелей байланысты шығындарға көбейтілген әділ құны бойынша танылады.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған ережелермен белгіленген мерзімде активтердің берілуін талап ететін қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер («стандартты талаптарда» жасалатын сауда) мәміленің жасалу күніне, яғни Топ активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өз мойнына алған күнге мойындалады.

Топтың қаржы активтеріне, ақша қаражаты мен оның баламалары, пайдалануда шектелген ақша қаражаты, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді банк салымдары, сауда және басқа да дебиторлық берешек және берілген қарыздар жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)*****Кейінгі бағалау***

Қаржы активін одан кейін бағалау былайша оларды жіктеуге байланысты болады:

«Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері» санатына саудаға арналған қаржы активтері және пайда немесе залал арқылы қайта бағаланатын қаржы активтері санатында бастапқы тануға жатқызылған қаржы активтері жатады. Қаржы активтері жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған жағдайда саудаға арналған деп жіктеледі. Бөлек ендірілген туынды құралдарды қоса алғанда, туынды құралдар, олар 39 ХБЕС-ке сай тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналған деп жіктеледі.

Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржы активтері қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша ескеріледі, ал әділ құнының таза өзгеруі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық кірістер және қаржылық шығындар ретінде мойындалады.

Қарыздар мен дебиторлық берешек белсенді нарықта жүрмейтін белгіленген немесе айқындалатын төлемдері бар туынды емес қаржы активтерін білдіреді. Бастапқы мойындалғаннан кейін осындай түрдегі қаржы активтері құнсызданудан болатын шығындар шегеріле отырып, тиімді пайыздық мөлшерлеме пайдаланыла отырып айқындалатын амортизациялық құн бойынша бағаланады. Амортизацияланған құн сатып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану негізінде амортизация жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық кірістердің құрамына енгізіледі. Құнсызданумен негізделген шығыстар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте кезек шығыстары ретінде танылады.

Тануды тоқтату

Қаржы активі (немесе, қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе дәл сондай қаржы активтері тобының бір бөлігі) қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылуы доғарады, егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідіріссіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Егер Топ активтен ақша ағындарын алуға өзінің барлық құқықтарын берсе не болмаса транзит келісімін жасаса және бұл ретте активтен болған барлық тәуекелдер мен пайданы бермесе, бірақ оны өзінде сақтамаса, сондай-ақ жана активке бақылау бермесе, жаңа актив Топ берілген активте өзінің қатысуын жалғастыратын дәрежеде мойындалады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив және тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік түрін қабылдайтын жалғасып отырған қатысу келесі өлшемдердің ең азы бойынша танылады: активтің бастапқы баланстық құны немесе төленуін Топ талап етуі мүмкін ең көп соманың ең азы бойынша мойындалады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Топ қаржы активінің немесе қаржы активтері тобының құнсыздануының уәжді белгілері болуын бағалайды. Қаржылық актив немесе қаржылық активтер тобы активті бастапқы мойындаудан кейін орын алған бір немесе одан артық оқиға (орын алған «шығынның туындау жағдайы») нәтижесінде құнсызданудың объективті дәлелі болған жағдайда құнсызданған болып есептеледі, әрі олар сенімді түрде бағалауға болатын қаржылық актив немесе қаржылық активтер тобы бойынша күтілетін болашақ ақша қаражаты ағындарына әсер етті.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтерінің құнсыздануы (жалғасы)**

Құнсыздану дәлеліне борышкер немесе борышкерлер тобы айтарлықтай қаржылық қиындықтарды бастап өткізіп отырғанына, өз берешегіне қызмет көрсете алмай отырғанына немесе пайыздарды не болмаса негізгі берешек сомасын дұрыс төлемей отырғанына, сондай-ақ олар банкроттық процедурасын немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастыруды жасайтындығына нұсқаулар кіруі мүмкін. Сонымен бірге, мұндай дәлелдерге бағалауға болатын қаржы құралы бойынша күтілетін келешек ақша ағындарының азаюына көрсететін байқалатын деректер, атап айтқанда, мерзімі өткен берешек көлемдерінің және борыштарды төлеу міндеттемелерін орындаудан бас тартулармен белгілі бір өзара байланысты болатын экономикалық жағдайлардың өзгеруі жатады.

Құнсызданудан болған бұрын мойындалған шығындарды қалпына келтіру құнсызданудан болған шығынның азаюы құн азайғаннан кейін болған оқиғамен объективті түрде байланысты болуы мүмкін болғанда ескеріледі. Мұндай түзету жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте кіріс ретінде ескеріледі.

Амортизациялық құн бойынша ескерілетін қаржы активтері

Амортизациялық құн бойынша ескерілетін қаржы активтеріне қатысты Топ алдымен жекелей маңызды қаржы активтерінің құнсыздануының уәжді дәлелдері бар екендігіне не жинақтай алғанда жекелей маңызды емес қаржы активтері бойынша бағалау жүргізеді. Егер Топ дербес бағаланатын қаржы активі құнсыздануының объективті дәлелдері жоқ деп анықтаса, ол осы активті дәл сондай несиелік тәуекел сипаттамалары бар қаржы активтері тобына қосады, ал содан кейін осы активтерді жиынтық негізде құнсыздану мәніне қарастырады.

Құнсыздану мәніне жеке бағаланатын активтер бойынша не құнсызданудан болған залалдарды тану жалғастырылады, не құнсыздану мәніне жиынтық бағаға енгізілмейді.

Құнсызданудан болған залал шегудің уәжді дәлелі болған ретте, залал сомасы активтің ағымдағы құны мен күтіліп отырған болашақ ақша ағынының келтірілген құны арасындағы айырма ретінде (әлі шекпеген болашақ күтіліп отырған несиелік залалдар ескерілмей) бағаланады.

Есепті болашақ ақша ағындарының келтірілген құны қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша шегеріледі. Егер қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме құбылмалы болып табылса, құнсыздану шығынын бағалау үшін дисконттау мөлшерлемесі пайыздың ағымдағы тиімді мөлшерлемесін білдіреді.

Активтің баланстық құны резерв шотын пайдалану арқылы төмендейді және шығын сомасы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады. Азайтылған баланстық құн бойынша пайыздық кірістің есептелуі құнсыздану шығынын бағалау мақсатында келешек ақша ағындарын дисконттау үшін қолданылатын пайыздық мөлшерлемеге негізделі отырып жалғасады.

Пайыздық кірістер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептің қаржылық кірістер құрамында көрсетіледі. Қарыздар тиісті резервтермен бірге, егер оларды келешекте нақты өтеу мүмкіндігі болмаса, ал барлық қолжетімді қамтамасыз ету сатылып не болмаса Топқа берілсе, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен шығарылады. Егер келесі жылдың ішінде құнсызданудан болған есепті шығынның сомасы құнсыздануды мойындағаннан кейін болған қандай да бір оқиғаның салдарынан ұлғайса не болмаса азайса, бұрын мойындалған құнсыздану шығынының сомасы резерв шотын түзету арқылы ұлғайтылады немесе азайтылады. Егер қаржы құралы құнының бұрын орын алған есептен шығарылуы кейіннен қалпына келтірілсе, қалпына келтіру сомасы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржы шығындарының кемуі ретінде танылады.

Қаржылық міндеттемелер*Бастапқы мойындау және бағалау*

39 ХБЕС қолданылу аясындағы қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал; кредиттер мен қарыздар немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Топ өзінің қаржылық міндеттемелерін оларды бастапқы тану кезінде жіктейді.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар мен несиелер жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТНЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)*****Бастапқы мойындау және бағалау (жалғасы)***

Топтың қаржылық міндеттемелері сауда және басқа да кредиторлық берешекті, шығарылған борыштық бағалы қағаздарды, несиелер мен қарыз алуды және қаржылық кепілдік шарттарын қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді одан кейінгі бағалау олардың жіктелуіне былайша тәуелді болады:

Несиелер мен қарыздар

Бастапқыда мойындалғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар, оларды тануды тоқтатқанда, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы амортизацияның есептелуіне қарай жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Амортизацияланған құн сағып алу кезінде дисконттар немесе сыйақыларды, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржыландырудан болған шығындар құрамына енгізіледі.

Қаржылық кепілдік шарттары

Топ шығарған қаржы кепілдігі шарттары осы шарт несі белгілі бір борышкердің борыш құралдары шарттарына сәйкес уақтылы төлеуді жүзеге асыруға қабілетсіздігінің салдарынан шеккен залалдарды өтеу үшін төлем жасауды талап етуші шарттарды білдіреді. Қаржылық кепілдік шарттары ең алдымен кепілдік шығарылымымен тікелей байланысты мәміле бойынша шығындарды ескере отырып әділ құн бойынша міндеттеме ретінде танылады.

Соңынан, міндеттеме мынадай шамалардан барынша көп бағаланады: есепті күнге қолданыстағы міндеттемені өтеуге қажетті шығындардың ең үздік бағалануы және жинақталған амортизацияны шегере отырып міндеттеменің танылған сомасы.

Сауда кредиторлық берешек

Кредиторлық берешек бойынша міндеттемелер Топқа шоттардың жазылып берілуіне қарамастан алынған тауарлар мен көрсетілген қызметтер үшін келешекте төленуі тиіс болатын соманың әділ құны болып табылатын бастапқы құн бойынша ескеріледі.

Тануды тоқтату

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржылық міндеттемелерді тану егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, доғарылады. Егер қолданыстағы қаржылық міндеттеме дәл сол кредитордың алдында едәуір ерекшеленетін талаптарда басқа міндеттемеге ауыстырылса немесе егер қолданыстағы міндеттеменің талаптары едәуір өзгертілсе, мұндай ауыстыру немесе өзгеріс бастапқы міндеттеменің мойындалуын тоқтату ретінде және жаңа міндеттемені мойындаудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құндағы айырмасы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Қаржылық құралдардың өзара есепке алынуы

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға жатады, ал қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте берілген таза сома қазіргі кезде танылған сомаларды өзара есепке алуға заңды құқық болған кезде, және таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық құралдардың әділ құны**

Белсенді нарықтарда әрбір есепті күнге саудасы жасалатын қаржы құралдарының әділ құны нарықтық баға белгіленуіне немесе мәміле бойынша шығындарды шегерместен дилерлердің баға белгілеуіне (ұзын позициялар үшін сатып алуға арналған баға белгілеуі және қысқа позициялар үшін сатуға арналған баға белгілеуі) сүйене отырып, айқындалады.

Олармен сауда белсенді нарықта жүзеге асырылмайтын қаржы құралдары үшін әділ құн тиісті бағалау әдістемелерін қолдану жолымен анықталады. Мұндай әдістемелерге коммерциялық негізде жуырда жасалған мәмілелердің бағаларын пайдалану, ұқсас құралдардың ағымдағы әділ құнын пайдалану; дисконтталған ақша ағындарын талдау не болмаса бағалаудың басқа үлгілері кіруі мүмкін.

Тауар-материалдық қорлар

Материалдар мен шикізат өзіндік құнының ең аз мәні немесе таза өткізу құны бойынша ескеріледі.

Тауар-материалдық қорлардың құны ФИФО әдісінің негізінде ескеріледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Топ активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтелетін құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің (ААЖБ) өтелетін құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға жұмсалған шығынды шегере отырып, активтің әділ құны (ААЖБ) және активті пайдалану құндылығы (ААЖБ). Өтелетін құн негізінен басқа активтер немесе активтер тобы жасайтын ағындардан тәуелсіз ақша қаражатының ағындарын актив жасамаған жағдайда ғана жеке актив үшін анықталады. Егер активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің баланстық құны оның өтелетін құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтелетін құнына дейін есептен шығарылады.

Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағымдары салық салынғанға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады, әрі ол ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және активке тән тәуекелдерді көрсетеді. Сатуға арналған шығындарды шегере отырып әділ құнды анықтау кезінде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, еншілес ұйымдар акцияларының нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ құнсыздану сомасын жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын жан-жақты жоспарлары және болжамды есеп айырысуларын басшылыққа ала отырып айқындайды.

Бұл жоспарлар мен болжамды есеп айырысулар әдетте 5 (бес) жылға жасалады. Бұдан да ұзақ кезеңдер үшін бесінші жылдан кейін болжамды келешек ақша ағындарына қатысты қолданылатын ұзақ мерзімді өсім үрдістері есептеледі.

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан болған шығындар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте құнсызданған актив функциясына сәйкес келетін шығыстар санатының құрамында танылады.

Әрбір есепті күнге Топ бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ақша ағындарын тудыратын бөлімшенің өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болған бұрын мойындалған шығындар, егер құнсызданудан болған соңғы шығын мойындалған уақыттан бастап активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауда өзгеріс болған жағдайда ғана, қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан немесе сол бойынша осы актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған шығын мойындалмаған жағдайда танылатын амортизацияны шегере отырып, баланстық құннан аспайтындай етіп шектелген. Құнның мұндай қалпына келтірілуі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте мойындалады.

Ақша қаражаты және қысқа мерзімді депозиттер

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен олардың баламаларына банктердегі және кассадағы ақша қаражаты, сондай-ақ 3 (үш) айдан аспайтын бастапқы өтеу мерзімі бар қысқа мерзімді банк салымдары кіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Ақша қаражаты және қысқа мерзімді депозиттер (жалғасы)**

Ақша қаражатының қозғалысы туралы есептің мақсаттары үшін ақшалай қаражат және олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай ақшалай қаражаттан және қысқа мерзімді салымдардан тұрады.

Резервтер

Резервтер Топтың өткен шақта болған оқиғалардың нәтижесінде ағымдағы (құқықтық немесе іс-тәжірибеден туындаған) міндеттемесі болса, сондай-ақ міндеттемелерді өтеу үшін экономикалық пайдаларға байланысты қаражат ағыны болатын ықтималдық болғанда және осы міндеттеменің тиісті дұрыс бағасы жүргізілгенде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Егер ақшаның уақытша құнының әсері мәнді болып табылса, резервтер ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін және онда міндеттемеге тән тәуекелдер орынды салықтарды төлегенге дейін мөлшерлеме бойынша ақша қаражатының күтілетін болашақ қозғалысын дисконттау арқылы есептеледі. Дисконттауды пайдалану кезінде резервтің ұлғаюы уақыттың өтуі салдарынан қаржылық шығындар ретінде танылады.

Активтің шығуы бойынша міндеттеме (пайдаланудан шығару)

Пайдаланудан шығару резервтері Топтың құрал-жабдықты немесе тетікті бұзу және ауыстыру бойынша, құрал-жабдық орналасқан учаскені қалпына келтіру бойынша міндеттемесі болғанда, сондай-ақ мұндай резервті ақылға қонымды етіп бағалауға мүмкін болғанда дисконтталған негізде толық көлемде танылады. Мойындалатын сома жергілікті шарттар мен талаптарға сәйкес айқындалған бағаланған келешек шығындардың ағымдағы құнын білдіреді. Сондай-ақ сомасы резервтің мөлшеріне балама тиісті негізгі құрал құрылады. Кейіннен, мұндай актив газ активтері мен газкөлік жүйесі активтерінің шеңберінде амортизацияланады.

Міндеттемелерді өтеу үшін қажетті экономикалық пайда негізінде жататын есепті мерзімдегі немесе ресурстардың қайту сомасындағы өзгерістердің нәтижесі болып табылған пайдаланудан шығару жөніндегі қазіргі резервті бағалаудағы өзгерістер, немесе дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгеріс мынадай түрде ескеріледі, соның салдарынан:

- (а) резервтегі өзгерістер ағымдағы кезеңге тиісті актив құнына қосылады немесе шегеріледі;
- (б) актив құнынан шегерілген сома оның теңгерім құнынан асып кетпеуі қажет. Егер резервтегі кему активтің теңгерім құнынан асып кетсе, онда асып кету шығыстар ретінде дереу танылады; және
- (в) егер активтің құны ұлғаюға әкелсе, Топ активтің жаңа теңгерім құны толығымен өтелмейтіні осы көрсеткіш болып табылатындығын қарастырады. Егер бұл осындай көрсеткіш болып табылса, Топ оның өтелетін құнын бағалау арқылы құнсыздануға активті тексереді және 36 ХБЕС-ке сәйкес құнсыздану бойынша кез келген шығынды ескереді.

Жарғылық капитал және дивидендтер

Жай акциялардан тұратын акционерлік капитал бастапқы құны бойынша танылады. Жай акцияларға төленетін дивидендтер, олар жарияланған кезеңде меншікті капиталдың азаюы ретінде танылады. Жай акциялар бойынша дивидендтерді жариялау және төлеу Акционердің қарауына қарай жүзеге асырылады. Есепті күннен кейін жарияланған дивидендтер ақпаратты тиісінше ашып көрсете отырып 10 ХБЕС-ке сай «Есепті күннен кейінгі оқиғалар» бұдан арғы оқиғалар ретінде қарастырылады.

Операциялық жал

Мәміле жалдау болып табылатындығының немесе жалдау белгілерін қамтитындығының анықтамасы мәміленің мазмұнын талдауға негізделген. Бұл ретте шарттың қолданылу мерзімінің басталу күніне оның орындалуы нақты активті немесе активтерді пайдалануға байланысты екендігін және егер құқық мәміледе анық көрсетілмесе, мұндай мәміленің нәтижесінде активті пайдалану құқығының өтетіндігін анықтау қажет.

2005 жылғы 1 қаңтарға дейін жасалған келісімдер үшін өтпелі кезеңге қатысты IFRIC 4 түсіндірмесінің талаптарына сәйкес олардың қолданылуының басталу күні шартты 2005 жылғы 1 қаңтар болып есептеледі.

Операциялық жал кезіндегі жалдау төлемдері жалдау мерзімінің ішінде желілік негізде ағымдағы кезең үшін шығыстар ретінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Кірістер мен шығыстарды тану**

Топ шаруашылық операциялардан экономикалық пайданы ала алатындығының ықтималдығы болған дәрежеде кірістер танылады және кіріс сомасы шынайы бағалануы мүмкін. Өткізуден түскен кіріс жанама салықтарды шегере отырып ескеріледі. Кірісті тану үшін мынадай өлшемдер де орындалуы тиіс:

Тауарларды сату

Сатудан түскен кіріс сатып алушыға тауарға меншік құқығына байланысты елеулі тәуекелдер мен пайда берілгеннен кейін танылады.

Тасымалдау бойынша қызмет көрсету

Тасымалдау қызметтерінен түскен кірістер есепті кезеңнің ішінде тасымалданған газдың нақты көлемінің негізінде танылады.

Келешек кезеңдер кірістері

Мемлекеттік органдардан, заңды немесе жеке тұлғалардан өтеусіз алынған негізгі құралдар келешек кезеңдердің кірістері (гранттары) ретінде оларды алу күніне әділ құны бойынша танылады. Келешек кезеңдердің кірістері солардың ішінде тиісті амортизация есептелетін бір немесе одан да көп есепті кезеңдердің кірістеріне бөлінеді.

Пайыздық кіріс

Амортизациялық құны және қолда бар сатуға арналған ретінде жіктелген пайыздық қаржы активтері бағаланатын барлық қаржы құралы бойынша пайыздық кіріс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі қолданылып танылады, ол күтіліп отырған болашақ төлемдері немесе қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде ақша қаражаттың түсуін немесе, егер бұл орынды болса, қаржы активінің таза баланстық құнына немесе міндеттемеге дейін шамалы кезеңге дәл шегереді.

Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық кірістер құрамына енгізіледі.

Шығыстар

Шығыстар тиісті тауарларды немесе қызметтерді нақты алу сәтіне, ақша қаражаты немесе олардың баламалары қашан төленгеніне қарамастан ескеріледі және шоғырландырылған қаржылық есептілікте олар жататын кезеңде көрсетіледі.

Дивидендтер

Топтың төлемді алуға арналған құқығы белгіленгенде дивидендтерден түскен кіріс танылады, бұл әдетте, акционерлер дивидендтерді бекіткенде болады.

Қарыздар бойынша шығындар

Жіктелетін активті сатып алуға, оның құрылысына немесе өндірісіне тікелей жататын қарыздар бойынша шығындар осындай активтің баланстық құнының бір бөлігі ретінде капиталдандырылады. Қарыздар бойынша басқа да шығындар туындау сәтіне шығыстар ретінде мойындалады.

Қарыздар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және Топ қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Қызметкерлерге сыйақылар

Топ өз қызметкерлеріне Директорлар кеңесі бекіткен Қызметкерлерді әлеуметтік қолдау туралы ұжымдық шартқа сәйкес ұзақ мерзімді сыйақыны ұсынады. Ережеде, атап айтқанда, демалыс күндеріне жәрдемақыларды; зейнеткердің немесе оның ерінің/зайыбының қайтыс болуына байланысты жәрдемақыларды; сауықтыруға арналған материалдық көмекті және санаторийге арналған жолдаманың құнын төлеу көзделген. Мұндай төлемдерді алу құқығының күші әдетте қызметкердің зейнет жасына жетуі шартымен болады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қызметкерлерге сыйақылар (жалғасы)**

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген сыйақымен зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Жыл ішінде туындаған актуарлық пайда мен залал басқа да жиынтық кірістер мен шығыстар құрамында көрсетіледі. Осы мақсат үшін актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдарға өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмалардың бұрынғы тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл шегерім мөлшерлемесі мен қайтыс болуды болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша дисконтты болдырмау жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық шығындар ретінде көрсетіледі. Қайтыс болуды болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін шегеріледі.

Осы сыйақылар бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіспен жүзеге асырылады. Мұндай міндеттемелерді жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлер бағалайды.

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы және алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер салық органдарына өтеледі немесе төленеді деп болжанатын сома бойынша бағаланады. Бұл соманы есептеу үшін Топ өзінің операциялық қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын елдерде есепті күнге қолданылған немесе нақты заңдастырылған салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы пайдаланылды.

Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы салық жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте емес, капиталдың құрамында мойындалады. Топ басшылығы соған қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін салық декларацияларында көрсетілген позицияларды мерзімді етіп бағалайды және қажетіне қарай резервтерді құрады.

Мерзімі ұзартылған салық

Мерзімі ұзартылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер келесі жағдайларды қоспағанда, барлық салық салынатын уақытша айырмалар бойынша мойындалады:

- Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттеме бизнесті біріктіру болып табылмайтын мәміленің барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға да, сол сияқты салық салынатын пайдаға немесе зиянға ықпал етпейді; және
- Еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға салынған инвестицияларға байланысты салық салынатын уақыт айырмаларына және бірлескен кәсіпорындардағы қатысу үлестеріне қатысты, уақыт айырмаларын қалпына келтіру уақытын бақылау мүмкін болған жағдайлардан басқа, уақыт айырмасы таяу болашақта түзетілмейтіндігінің ықтималдығы бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Мерзімі ұзартылған салық (жалғасы)**

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- есептен шығарылатын уақыт айырмасына қатысты мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер бизнесті біріктірудің салдарынан емес пайда болған және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға да, сол сияқты салық салынатын табысқа немесе шығынға ықпал етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайды;
- еншілес ұйымдарға, ассоциацияланған компанияларға инвестициялармен, сондай-ақ бірлескен қызметке қатысу үлесімен байланысты есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты мерзімі ұзартылған салық бойынша активтері уақыт айырмалары келешекте пайдаланылады және соған қарсы уақыт айырмалары қолданылуы мүмкін салық салынатын пайда орын алады деген айтарлықтай ықтималдылық бар дәрежеде ғана мойындалады.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтердің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, мерзімі ұзартылған салық бойынша активтердің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын табысқа қол жеткізу шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мерзімі ұзартылған салық бойынша мойындалмаған активтер әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мұндай активтерді пайдалануға мүмкіндік береді деген едәуір ықтималдылық пайда болатын дәрежеде мойындалады.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер мен міндеттемелер қабылданған немесе нақты қабылданған есепті күнгі жағдай бойынша салық мөлшерлемелерінің (және салық заңнамасының) негізінде актив өткізіледі, ал міндеттеме өтеледі деген есепті жылда қолданатын болады деп болжанатын салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық кірістің құрамында немесе тікелей капиталда мойындалады.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер мен міндеттемелер бір біріне қарсы есепке алынады, егер олардың ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңды тұрғыдан бекітілген құқығы болса және мерзімі ұзартылған табыс салықтары бір салық салынатын Топқа және салық органына жататын болса.

Өзге де салықтар

Топ Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес жалақының 11% бірыңғай мөлшерлемесі бойынша Қазақстан Республикасының бюджетіне әлеуметтік салықты төлейді.

Сондай-ақ Топ өз қызметкерлерінің жалақысынан 10% дейін ұстап қалады, бірақ олардың зейнетақы қорларына аударымдар ретінде 2014 жылы 149.745 теңгеден (2013 жылы: 139.950 мың теңге) артық емес. Заңнамаға сай зейнетақы аударымдары қызметкерлердің міндеттемесі болып табылады. Заңнамаға сәйкес қызметкерлер өздерінің зейнетақы қаражаты үшін жауапты болады және Топтың өз қызметкерлеріне олар зейнетке шыққан кезде сыйақыны төлеу міндеттемесі бар.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Салық органдары нетто негізде сату мен сатып алу бойынша ҚҚС өтеуді жүргізуге мүмкіндік береді. Осылайша, өтелуге жататын ҚҚС, сатулар бойынша ҚҚС-ты шегере отырып, сатып алулар бойынша ҚҚС-ты білдіреді.

Төлеуге ҚҚС

Сатып алушылардан дебиторлық берешек алынғаннан кейін ҚҚС салық органдарына төленуі тиіс. Есеп айырысуы есепті күнге жүзеге асырылған сатып алулар бойынша ҚҚС төленуге жататын сомадан есептен шығарылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ЕЛЕУЛІ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қосылған құн салығы (ҚҚС) (жалғасы)***Төлеуге ҚҚС (жалғасы)*

Егер дебиторлық берешектің құнсыздануына резерв құрылса, құнсызданудан болған залал, ҚҚС сомасын қоса алғанда, берешектің барлық сомасына ескеріледі. ҚҚС бойынша тиісті міндеттеме салық салу мақсатында дебиторлық берешектен есептен шығарылғанға дейін есептілікте көрсетіледі.

Өтелуге жататын ҚҚС

Өтелуге жататын ҚҚС ҚҚС-пен сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер бойынша бухгалтерлік есепте көрсетіледі және егер ондайлар кірісті алу мақсатында пайдаланылса.

Әрбір есепті күнге өтелуге жататын ҚҚС шоты бойынша сома төленуге жататын ҚҚС шоты бойынша сомамен бірге есепке алынуы тиіс.

Шартты активтер және міндеттемелер

Шартты активтер шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылмайды. Кірісті өткізу іс жүзінде мүмкін болғанда, тиісті актив шартты актив болып табылмайды және оның мойындалуы орынды болып табылады.

Шартты міндеттемелер шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылмайды. Олар егер экономикалық пайданы алуға байланысты ресурстардың ағып кету мүмкіндігі шамалы ықтимал болып табылмағанда ғана ашылады.

Кейінгі оқиғалар

Есепті күнге Топтың ережесі туралы қосымша ақпаратты ұсынатын жыл аяқталғаннан кейін болған оқиғалар (түзетуші оқиғалар) шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Түзетуші оқиғалар болып табылмайтын жыл аяқталғаннан кейін болған оқиғалар олардың маңыздылығы болған кезде ескертпелерде ашылады.

Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу

Байланысты тараптарға Топтың негізгі басқарушы қызметкерлері, дауыс беру құқығының елеулі үлесі тікелей немесе жанама түрде Топтың негізгі басқарушы қызметкерлеріне, «ҚазМұнайГаз» тобының ұйымдарына, сондай-ақ «Самұрық-Қазына» және Қазақстан Республикасының Үкіметі бақылайтын кәсіпорындарға тиесілі болатын ұйымдар кіреді.

Монетарлық емес активтердің қатысуымен жалпы бақылау астындағы операциялар

Топ монетарлық емес активтердің қатысуымен жалпы бақылау астындағы операцияларды әділ құны бойынша мойындайды, шартта көрсетілген сомаға қарамастан бизнесті біріктіру бойынша мәмілелерді қоспағанда, бұл ретте бұл сома мен әділ құн арасындағы айырма капиталда мойындалады.